

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΕΤΑΗΘΙΚΗΣ

1. Προκαταρκτική παρατήρηση

Πολλές (ίσως οί περισσότερες) θεωρίες είναι υβριδικές.¹ Πολλοί (ίσως όλοι) οί φιλόσοφοι αντιδρούν στον τρόπο μέ τον όποιον κατανοούνται οί απόψεις τους από τούς συναδέλφους τους.² κι άν πότε-πότε υίοθετούν μία ταυτότητα, φροντίζουν νά συνοδεύσουν τό φιλοσοφικό τους coming out μέ ριζικούς έπαναπροσδιορισμούς κάθε λέξης και κάθε έννοιας. Κάποιοι (μάλλον λίγοι) θέλουν νά πρωτοτυπήσουν: άντί νά άρνοούνται ή νά έπανορίζουν τίς λέξεις και τίς έννοιες, φτιάχνουν καινούργιες· τουλάχιστον μέχρι τά καινούργια τους σχήματα νά παλιώσουν ή κάποιος πιό παραδοσιακά πρωτότυπος όμότεχνός τους νά καταδείξει ότι οί καινοτομίες τους ήταν άλλα λόγια για τίς ίδιες ιδέες.³ 'Ο παρακάτω πίνακας έχει, λοιπόν, τά πλεονεκτήματα και τά μειονεκτήματα κάθε συστηματικής σύνοψης: διευκολύνει τήν χαρτογράφηση, αλλά όχι τήν τοποθέτηση στον χώρο. Διαβάστε υπεύθυνα και πρᾶξτε κατά συνείδηση!

2. Γλωσσάρι βασικών όρων

Άγνωσιοκρατία: Non-cognitivism

Άναγωγισμός: Reductionism

Άντικειμενισμός: Objectivism

Γνωσιοκρατία: Cognitivism

Έκφρασιοκρατία τών κανόνων: Norm-expressivism

Ένορασιοκρατία: Intuitionism

Έντολοκρατία: Prescriptivism

Έσυχασμός μεταηθικός: Metaethical quietism

Θεωρία Λάθους: Error Theory

Θεωρία του Ίδανικού Παρατηρητή: Ideal Observer Theory

Θεωρία τών Θείων Έντολών: Divine Command Theory

Κατασκευοκρατία: Constructivism

Λειτουργισμός αναλυτικός: Analytical functionalism

Πλασματοκρατία έπαναστατική: Revolutionary fictionalism

Πλασματοκρατία έρμηνευτική: Hermeneutic fictionalism

Ρεαλισμός Κορνελλιανός: Cornell realism

Ρεαλισμός οίονεί: Quasi-realism

Συγκινησιοκρατία: Emotivism

Σχετικισμός: Relativism

Ύποκειμενισμός: Subjectivism

Φυσιοκρατία αναγωγιστική: Reductive naturalism

Φυσιοκρατία μή αναγωγιστική: Non-reductive naturalism

3. Πηγές

‘Ο παρακάτω πίνακας ένσωματώνει και διασκευάζει παρόμοια σχήματα από τά έξης έργα:

α) Alexander Miller, *Contemporary Metaethics: An Introduction*, 6^η έκδ., Polity, Cambridge and Malden MA, 2013, σελ. 8.

β) Peter Railton, *Realism and Its Alternatives*, σε John Skorupski (έπιμ.), *The Routledge Companion to Ethics*, Routledge, London and New York, 2010, σελ. 321-334: 303.

γ) Michael Huemer, *Ethical Intuitionism*, Palgrave Macmillan, Basingstoke and New York, 2005, σελ. 7.⁴

¹ ‘Ο Μ. Schroeder χαιρετίζει, μάλιστα, τίς υβριδικές μεταηθικές θεωρίες ακριβώς επειδή μάς άπελευθερώνουν από τά ροογραφήματα (Mark Schroeder, *Expressing Our Attitudes: Explanation and Expression in Ethics*, 2^{ος} τόμος, Oxford University Press, Oxford, 2015, σελ. 137.

² Για παράδειγμα, ό μεταηθικός ήσυχασμός «άπορρίπτει όρισμένα μεταηθικά έρωτήματα ως άνάξια φιλοσοφικής συζήτησης, όταν αυτά τά έρωτήματα έρμηνεύονται μέ έναν “έξωτερικό” τρόπο» (Doug Kriem και Karl Schafer, *Metaethical Quietism*, σε Tristram McPherson and David Plunkett (έπιμ.), *The Routledge Handbook of Metaethics*, Routledge, New York and London, 2018, σελ. 643-658: 645). ‘Ο Dworkin, όμως, παρ' ότι έπιμένει ότι «ναί, ή μεταηθική βασίζεται σε ένα λάθος», άρνείται μετά βδελυγμίας τον χαρακτηρισμό του μεταηθικού ήσυχαστή (Ronald Dworkin, *Justice for Hedgehogs*, Harvard University Press, Cambridge MA and London, 2011, σελ. 67). Δέν προκαλεί βέβαια έκπληξη ότι «όπως ακριβώς οί φανατικοί και οί χίπστερ, οί ήσυχαστές σπανίως σπεύδουν νά περιγράψουν έτσι τον εαυτό τους» (Doug Kriem και Karl Schafer, *Metaethical Quietism*, σε Tristram McPherson and David Plunkett (έπιμ.), *The Routledge Handbook of Metaethics*, Routledge, New York and London, 2018, σελ. 643-658: 643).

³ Έτσι, π.χ. ό J. Skorupski έπιχειρεί νά συγκροτήσει έναν «γνωσιοκρατικό αντιρεαλισμό» (John Skorupski, *Irrealist Cognitivism*, Ratio (new series), 12, 4 Δεκεμβρίου 1999, σελ. 436-459· John Skorupski, *The Domain of Reasons*, Oxford University Press, Oxford, 2010), όταν μέ «παραδοσιακούς» όρους είναι μάλλον ένας «ένορασιοκρατικός αντιφυσιοκρατής» (Jonas Olson, *Skorupski's Middle Way in Metaethics*, Philosophy and Phenomenological Research, 85:1, Ίούλιος 2012, σελ. 192-200: 199).

⁴ Σημειώνεται ότι ό συγγραφέας άσκει κριτική στην «παραδοσιακή» αυτή, όπως τήν θεωρεί, ταξινόμηση.

4. ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΥΡΙΩΝ ΜΕΤΑΗΘΙΚΩΝ ΘΕΩΡΙΩΝ

Ή μεταηθική διακρίνεται από τήν ήθική;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

Μεταηθικές θεωρίες

Μεταηθικός
ήσυχασμός

Οί ήθικές κρίσεις είναι περιγραφικές;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

Dworkin
Scanlon
Nagel

Γνωσιοκρατία

Άγνωσιοκρατία

Κάποιες ήθικές κρίσεις είναι αληθείς;

1. Συγκινησιοκρατία (Ayer)
2. Έκφρασιοκρατία τών κανόνων (Gibbard)
3. Έντολοκρατία (Hare)
4. Οίοιεί ρεαλισμός (Blackburn)
5. Έρμηνευτική πλασματοκρατία (Kalderon)

ΝΑΙ

ΟΧΙ

Άντικειμενισμός

Σκεπτικισμός

Οί αληθείς ήθικές κρίσεις είναι ανεξάρτητες τής πεποίθησης;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

1. Θεωρία Λάθους (Mackie)
2. Έπαναστατική πλασματοκρατία (Joyce)

Άντικειμενισμόςⁱ

Ύποκειμενισμόςⁱⁱ

Οί αληθείς αντικειμενικές ήθικές κρίσεις είναι ανεξάρτητες τής νόησης;

1. Σχετικισμός (Harman).
2. Θεωρία τών Θείων Έντολών.
3. Θεωρία τοῦ ιδανικοῦ παρατηρητῆ (Firth).

ΝΑΙ

ΟΧΙ

Ρεαλισμόςⁱⁱⁱ

Άντιρεαλισμός

Ή ήθική αντικειμενική πραγματικότητα είναι φυσική;

1. Κατασκευοκρατία (Korsgaard)

ΝΑΙ

ΟΧΙ

Φυσιοκρατία

Άντιφυσιοκρατία

Οί ήθικές ιδιότητες ανάγονται σέ φυσικές ιδιότητες;

1. Ένορασιοκρατία (Moore, McDowell)

ΝΑΙ

ΟΧΙ

Άναγωγιστική
φυσιοκρατία

Μή
άναγωγιστική
φυσιοκρατία

1. Άναγωγισμός (Railton).
2. Αναλυτικός λειτουργισμός (Jackson, Pettit)

1. Κορνελλιανός ρεαλισμός (Sturgeon, Boyd, Brink)

5. Σημειώσεις

- i. Βλ. Michael Pendlebury, *Objectivism versus Realism*, *The Philosophical Forum*, 42, 2011, σελ. 79-104. 'Ο Pendlebury (σελ. 79-80) αντιμετωπίζει τόν ρεαλισμό ως τήν θέση ότι υπάρχουν προτάσεις που πρέπει νά κατανοηθοῦν ως «*factual assertions that attempt to describe features of a largely independent reality, and that they are correct if and only if they manage to do so*», ἐνῶ τόν αντικειμενισμό ως τήν ἄποψη ότι υπάρχουν προτάσεις που ὑπόκεινται σέ «*adequate, nonarbitrary standards of correctness, and that there are a significant number of nontrivial affirmations of this type that can be known to be correct*».
- ii. Πρβλ. τίς ἀναπτύξεις τοῦ Mark van Roojen, *Moral Cognitivism vs. Non-Cognitivism*, *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Ἔκδοση Χειμῶνα 2016), Edward N. Zalta (ἐπιμ.), προσβάσιμο σέ <<https://plato.stanford.edu/archives/win2016/entries/moral-cognitivism/>>, ὑποκεφ. 1.3 («*Contrast with Cognitivist Subjectivism*»). Πρβλ. ἐπίσης David Hume, *A Treatise of Human Nature* [1740], 3.1.1: «*So that when you pronounce any action or character to be vicious, you mean nothing, but that from the constitution of your nature you have a feeling or sentiment of blame from the contemplation of it*». 'Ο Richard Joyce, *Expressivism, Motivation Internalism, and Hume*, σέ Charles R. Pigden (ἐπιμ.), *Hume on Motivation and Virtue*, Palgrave Macmillan, 2009, σελ. 30-56: 34, ἀναγνωρίζει ἐδῶ μία «*γνωσιοκρατική ὑποκειμενιστική*» στιγμή τοῦ Hume.
- iii. Γιά τόν ρεαλισμό ως ὑποκατηγορία τοῦ αντικειμενισμοῦ, βλ. τίς παρατηρήσεις τοῦ A. Marmor: «*[R]ealism presumes the existence of an objective reality which is ontologically independent of our knowledge. On the other hand, one can be an objectivist about kinds of object that do not meet this independence condition. Objectivity, in other words, does not entail, as realism does, the possibility of verification-transcendent truths within the realm about which one is objectivist. For example, the existence and constitution of many types of object is a matter of social or cultural construction. There is no reason to deny the possibility of objectivity about such cultural objects. There is, in fact, a whole range of concepts and classes of statement about which it would make perfect sense to hold an anti-realist and objectivist stance. Consider, for example, statements describing: the annual rate of inflation in the UK; the rules of chess; the legal speed limit for driving in California; the ordinary perceptions of colours; the ordinary meanings of words in a natural language; and, say, the basic plot of Pride and Prejudice*» (Andrei Marmor, *Three Concepts of Objectivity*, σέ Andrei Marmor, *Positive Law and Objective Values*, Clarendon Press, Oxford, 2001, σελ. 112-134: 117-118).